

W odpowiedzi na wniosek z dnia 13.04.2021 r. (data wpływu do Delegatury Elk: 23.04.2021 r.), uzupełniony pismem Gminy Miejskiej Giżycko z dnia 04.05.2021 r. w sprawie wydania zaleceń konserwatorskich do realizacji robót remontowych muru Carnot'a od bramy Giżyckiej do Amfiteatru w Giżycku położonego w zespole architektoniczno-przestrzennym Twierdzy Boyen w Giżycku wpisanego do rejestru zabytków decyzją WKZ znak: WKZ 534/984/d/94 z dnia 06.01.1994 r., Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Konserwator Zabytków zgodnie z art. 27 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 710) wydaje poniższe zalecenia konserwatorskie dla przedmiotowej inwestycji.

Zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1186 ze zm.) **obiekt budowlany należy użytkować w sposób zgodny z jego przeznaczeniem i wymaganiami ochrony środowiska oraz utrzymywać w należytym stanie technicznym i estetycznym, nie dopuszczając do nadmiernego pogorszenia jego właściwości użytkowych i sprawności technicznej, w szczególności w zakresie związanym z wymaganiami, o których mowa w ust. 1 pkt 1–7 (tj. zapewniając ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską).**

Mur Carnot'a stanowiący skarpy fosy Twierdzy Boyen w Giżycku zostały wniezione w połowie XIX wieku. Wraz z murem wniezione bramy, urządzenia flankujące i wartownie (tzw. bonety), które stanowią integralną część przedmiotowej twierdzy jako zapora przeciw szturmowa. Mur wnieziono w postaci muru oporowego o skośnej płaszczyźnie zewnętrznej. Górna partia muru została wykonana z cegły na zaprawie wapiennej, zaś dolna partia licowana kamieniem łamanym. Górna część muru została osadzona kamiennymi rygaczami. Część ceglana muru oparta jest na rolce, murowana na wtku główkowym zwieńczona gzymsem oraz zadaszona dachówką karpinówką.

Zakres planowanych prac obejmuje:

1. Naprawa muru z odpadniętymi elementami;
2. Naprawa „wybrzuszeń” muru;
3. Naprawa trzonu muru w miejscach tego wymagających;
4. Wymiana oraz uzupełnienie spoin muru;
5. Oczyszczenie, odsolenie, dezynfekcja i odgrzybienie murów kamiennego i ceglanego;
6. Naprawa muru ceglanego i kamiennego polegająca na wymianie zniszczonych oraz uzupełnienie brakujących cegieł, wymiana oraz uzupełnienie spoinowania muru;
7. Otworzenie zadaszania muru z dachówki ceramicznej dla obiektów zabytkowych kompatybilnej z dachówką oryginalną.

Główną zasadą konserwatorską podczas planowania remontu obiektu zabytkowego jest wykonanie go przy użyciu materiałów historycznie uzasadnionych, z maksymalnym zachowaniem substancji zabytkowej i minimalną w nią ingerencją, tj. obowiązuje zasada kontynuacji tradycyjnych materiałów i technologii. Zastosowane materiały oraz forma decydują o wyrazie architektonicznym i historycznym obiektu zabytkowego. Mają one decydujący wpływ na utrzymanie wartości zabytkowych, a przede wszystkim na utrzymanie jego autentyczności. Wskazany zakres inwestycji kwalifikowany jest jako prace konserwatorskie, które wg. definicji ustawowej to: działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań. Prace te powinny zostać poprzedzone stosownymi badaniami konserwatorskimi, mającymi na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich niezbędnego remontu, a jeśli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich. Badania te mają na celu rozpoznanie ww. elementów pod kątem ich budowy, użytych materiałów i ich właściwości fizyko- mechanicznych, faktury i kolorystyki, analizy nawarstwień, stanu zachowania i zniszczeń z podaniem ich przyczyny.

Należy pamiętać, iż wszelkie prace przy zabytku powinny zostać przeprowadzone w sposób, który nie wpłynie negatywnie na zachowanie substancji zabytkowej oraz umożliwi wyeksponowanie jego wartości historycznych,

artystycznych oraz naukowych. Inwestycje podejmowane w obiekcie zabytkowym nie mogą prowadzić do sytuacji, w której to wartości obiektu zostają zamazane, przekształcone lub zniszczone, na rzecz chwilowej korzyści i potrzeby przywrócenia wartości nowości. W efekcie nie tylko zatracone zostają bezcenne wartości zabytku, którego nie będziemy już w stanie przekazać kolejnym pokoleniom w niezmienionej formie, ale również maleje jego wartość materialna w miarę jak zaciera się jego dawność.

W zakresie konserwacji muru Carnot'a podejmowane działania powinny być ukierunkowane na eliminację czynników niszczących oraz utrwalenie substancji zabytkowej obiektu. Dopuszcza się wymianę lub usunięcie tylko tych materiałów, które mają negatywny wpływ na stan zachowania obiektu (nie zachowały sprawności technicznej). Dopuszcza się wymianę w ograniczonym zakresie tylko tych oryginalnych materiałów budowlanych, które uległy całkowitej degradacji. Stosowane materiały i technologie nie powinny zmieniać właściwości fizycznych budowli.

Prace konserwatorskie należy poprzedzić badaniami konserwatorskimi ukierunkowanymi na ustalenie fizyko-chemicznych właściwości cegieł i zapraw, stopnia zasolenia muru oraz mikrobiologicznych nawarstwień – w zakresie niezbędnym do ustalenia parametrów materiałów (cegieł, zapraw), zakresu i zasięgu zabiegów odsalających oraz środków dezynfekcyjnych i biobójczych, które będą użyte podczas prac remontowych i konserwatorskich.

Na podstawie ww. badań należy sporządzić program prac konserwatorskich. W programie prac konserwatorskich należy określić w sposób szczegółowy i jednoznaczny zakres inwestycji, sposób jej prowadzenia oraz rodzaj materiałów budowlanych i konserwatorskich przewidzianych do wykorzystania. Materiały budowlane i konserwatorskie należy dostosować do substancji zabytkowej pod względem składu i właściwości, czyli przyjąć na podstawie wyników badań konserwatorskich.

Prowadzenie prac konserwatorskich (m.in. murów, luków bramnych, skrzydeł drzwiowych) oraz restauratorskich (związanych np. z odtworzeniem skrzydeł drzwiowych) należy powierzyć uprawnionym specjalistom konserwatorowi dzieł sztuki uprawnionemu zgodnie z art. 37a ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;

Wszystkie prace ziemne związane z planową inwestycją powinny być prowadzone pod stałym nadzorem archeologicznym.

Jednocześnie informujemy, iż wszelkie prace prowadzone przy zabytku wpisanym do rejestru wymagają uzyskania pozwolenia WKZ (zgodnie z art. 36 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Tryb i sposób wydawania pozwoleń, w tym szczegółowe wymagania, jakim powinien odpowiadać wniosek i pozwolenie na roboty budowlane prowadzone przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru zabytków, określa rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. 2018, poz. 1609).

Niniejsze pismo nie jest pozwoleniem na prace konserwatorskie, budowlane oraz nie zastępuje orzeczeń oraz decyzji administracyjnych innych organów, wymaganych przepisami odrębnych ustaw.

Z urz. Warmińska-Mazurskiego
wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Joanna Sobolewska
p.o. Kierownika Delegatury